

Скрипничук В. М.,

к. ю. н., доцент, завідувач кафедри соціальних комунікацій та права

Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

СКРИПНИЧУК В. М.

ОСНОВИ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Конституція України проголошує, що "не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Кожний громадянин має право знайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею. Кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації" [ст. 32] Інша стаття Конституції – 34 – наголошує на тому, що "кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб на свій вибір. Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя"[1].

В рамках тез конференції наведу побіжний перегляд тематики окремих Законів України щодо регулювання інформаційної сфери.

Закон України "Про інформацію"[2] закріплює право громадян України на інформацію, закладає правові основи інформаційної діяльності. Закон

встановлює загальні правові основи одержання, використання, поширення та зберігання інформації, закріплює право особи на інформацію в усіх сферах суспільного і державного життя України, а також систему інформації, її джерела, визначає статус учасників інформаційних відносин, регулює доступ до інформації та забезпечує її охорону, захищає особу та суспільство від неправдивої інформації.

Закон України "Про державну таємницю"[3] регулює суспільні відносини, пов'язані з віднесенням інформації до державної таємниці, засекречуванням, розсекречуванням її матеріальних носіїв та охороною державної таємниці з метою захисту національної безпеки України. Цікаво, що експертами з питань таємниць є: Президент України, Голова Верховної Ради України, Прем'єр-міністр України за посадами та інші посадові особи, на яких ці функції у відповідних галузях державної діяльності покладені Президентом України. Державний експерт з питань таємниць несе особисту відповідальність за законність і обґрунтованість свого рішення про віднесення інформації до державної таємниці. Положення про Державного експерта з питань таємниць затверджується Президентом України.

Закон України "Про Національну систему конфіденційного зв'язку"[4] регулює суспільні відносини, пов'язані зі створенням, функціонуванням, розвитком та використанням Національної системи конфіденційного зв'язку, яка є сукупністю спеціальних систем (мереж) зв'язку подвійного призначення, які за допомогою криптографічних та/або технічних засобів забезпечують обмін конфіденційною інформацією в інтересах органів державної влади та органів місцевого самоврядування, створюють належні умови для їх взаємодії у мирний час та у разі введення надзвичайного і воєнного стану. Управління Національною системою конфіденційного зв'язку, її функціонування, розвиток, використання та захист інформації забезпечуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері конфіденційного зв'язку відповідно до законодавства.

Закон України "Про захист інформації в автоматизованих системах"[5] встановлює основи регулювання правових відносин щодо захисту інформації в автоматизованих системах за умови дотримання права власності громадян України і юридичних осіб на інформацію та права доступу до неї, права власника інформації на її захист, а також встановленого чинним законодавством обмеження на доступ до інформації. Дія Закону поширюється на будь-яку інформацію, що обробляється в автоматизованих системах.

Закон України "Про інформаційні агентства"[6] відповідно до Конституції України, інших законів України та міжнародно-правових документів закріплює правові основи діяльності в Україні інформаційних агентств та їх міжнародного співробітництва. Інформаційними агентствами згідно з цим Законом є зареєстровані як юридичні особи суб'єкти інформаційної діяльності, що діють з метою надання інформаційних послуг.

Закон України "Про науково-технічну інформацію"[7] визначає основи державної політики в галузі науково-технічної інформації, порядок її формування і реалізації в інтересах науково-технічного, економічного і соціального прогресу країни. Під науково-технічною інформацією розуміють документовані або публічно оголошені відомості про вітчизняні та зарубіжні досягнення науки, техніки і виробництва, одержані в ході науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної, виробничої та громадської діяльності; під науково-інформаційною діяльністю – сукупність дій, спрямованих на задоволення потреб громадян, юридичних осіб і держави у науково-технічній інформації, що полягає в її збиранні, аналітично-синтетичній обробці, фіксації, зберіганні, пошуку і поширенні.

Закон України "Про Національну програму інформатизації"[8] розглядає загальні засади формування, виконання та коригування Національної програми інформатизації, яка, у свою чергу, визначає стратегію розв'язання проблеми забезпечення інформаційних потреб та інформаційної підтримки соціально-економічної, екологічної, науково-технічної, оборонної, національно-культурної та іншої діяльності у сферах загальнодержавного значення.

Закон України "Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні"[9] створює правові основи діяльності друкованих засобів масової інформації (преси) в Україні, встановлює державні гарантії їх свободи відповідно до Конституції України, Закону України "Про інформацію" та інших актів чинного законодавства і визнаних Україною міжнародно-правових документів.

Закон України "Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації"[10] відповідно до Конституції України визначає порядок всебічного і об'єктивного висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування засобами масової інформації і захисту їх від монопольного впливу органів тієї чи іншої гілки державної влади або органів місцевого самоврядування, є складовою законодавства України про інформацію.

Закон України "Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів"[11] визначає правові, економічні, організаційні засади державної підтримки засобів масової інформації та соціального захисту журналістів.

Закон України "Про видавничу справу"[12] визначає загальні засади видавничої справи, регулює порядок організації та провадження видавничої діяльності, розповсюдження видавничої продукції, умови взаємовідносин і функціонування суб'єктів видавничої справи.

Закон України "Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні"[13] визначає засади державної підтримки книговидавничої справи в Україні і спрямований на подолання кризи у вітчизняному книговиданні та створення сприятливих умов для його розвитку.

Закон України "Про бібліотеки і бібліотечну справу"[14] визначає загальні засади бібліотечної справи і бібліотечної системи України, встановлює вимоги до формування і збереження бібліотечних фондів, бібліотечного обслуговування з метою задоволення інформаційних, наукових і культурних

потреб суспільства, збагачення духовного потенціалу народу. Бібліотечна справа розглядається як складова інформаційної, виховної, культурно-освітньої діяльності, котра включає комплекс державних, громадських, наукових та практичних заходів, які забезпечують організацію діяльності бібліотек, їх науково-дослідну і методичну роботу, а також підготовку бібліотечних фахівців.

Закон України "Про кінематографію"[15] визначає правові основи діяльності в галузі кінематографії та регулює суспільні відносини, пов'язані з виробництвом, розповсюдженням, зберіганням і демонструванням фільмів.

Закон України "Про телебачення і радіомовлення"[16] відповідно до Закону України "Про інформацію" регулює діяльність телерадіоорганізацій на території України, визначає правові, економічні, соціальні, організаційні умови їх функціонування, спрямовані на реалізацію свободи слова, прав громадян на отримання повної, достовірної та оперативної інформації, на відкрите і вільне обговорення суспільних питань.

Закон України "Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення"[17] відповідно до Конституції України, Закону України "Про телебачення і радіомовлення" та інших законодавчих актів України визначає правові засади діяльності Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, її статус, компетенцію, повноваження, функції та порядок їх здійснення.

Закон України "Про радіочастотний ресурс України"[18] визначає умови використання радіочастотного ресурсу, запроваджує єдиний цивільний орган управління радіочастотним ресурсом, а також створює умови для демілітаризації цієї сфери, для відкритості та прозорості системи користування радіочастотним ресурсом. Метою цього Закону є створення правових засад ефективного використання радіочастотного ресурсу України для забезпечення її економічного, соціального, інформаційного і культурного розвитку, державної безпеки, обороноздатності, виконання міжнародних зобов'язань.

Закон України "Про рекламу"[19] визначає основні засади рекламної діяльності в Україні, регулює правові відносини, що виникають у процесі створення, розповсюдження, одержання реклами. Під рекламою розглядається спеціальна інформація про осіб чи продукцію, яка розповсюджується в будь-якій формі і в будь-який спосіб з метою прямого або опосередкованого одержання прибутку.

Література

1. Конституція України.
2. Закон України "Про інформацію" // ВВР. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
3. Закон України "Про державну таємницю" // ВВР. – 1994. – № 16. – Ст. 93.
4. Закон України "Про Національну систему конфіденційного зв'язку" // ВВР. – 2002. – № 15. – Ст. 103.
5. Закон України "Про захист інформації в автоматизованих системах" // ВВР. – 1994. – № 31. – Ст. 286.
6. Закон України "Про інформаційні агентства" // ВВР. – 1995. – № 13.
7. Закон України "Про науково-технічну інформацію" // ВВР. – 1993. – № 33.
8. Закон України "Про Національну програму інформатизації" // ВВР. – 1998. – № 27–28. – Ст. 181
9. Закон України "Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні" // ВВР. – 1993. – № 1.
10. Закон України "Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації" // ВВР. – 1997. – № 49.
11. Закон України "Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів" // ВВР. – 1997. – № 50. – Ст. 302.
12. Закон України "Про видавничу справу" // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1997. – № 32. – Ст. 206.
13. Закон України "Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні" // ВВР. – 2003. – № 24. – Ст. 162.

14. Закон України "Про бібліотеки та бібліотечну справу" // Закони України. – Верховна Рада України. Ін-т законодавства. – К., 1996. – С. 250–278.
15. Закон України "Про кінематографію" // ВВР. – 1998. – №22. – Ст. 114.
16. Закон України "Про телебачення і радіомовлення" // ВВР. – 1994. – № 10. – Ст. 43.
17. Закон України "Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення" // ВВР. – 1997. – № 48.
18. Закон України "Про радіочастотний ресурс України" // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 36, ст. 298.
19. Закон України "Про рекламу" // ВВР. – 1996. – № 39. – Ст. 181.